

Branko PLEŠE

OBITELJ FRIEDRICH – OSNIVAČI HRVATSKOG ŠPORTSKOG KLUBA SLAVEN KOPRIVNICA

„Zahvalnost je stup kulture „ !

Naša zahvalnost pripada velikoj i slavnoj hrvatskoj obitelji Friedrich – koja je ovom lijepom kraju podarila instituciju kojom se svi ponosimo – „Naš SLAVEN,,. Slaveći sto godina postojanja kluba i izdavanje monografije o klubu, ipak nije dozvolilo ni vrijeme niti prostor da se o toj obitelji više kaže i napiše, pa to činimo sada.

Otac obitelji Franjo rođen je 1856. u Mlady Smolivecu, češkim Sudetima stigao je slučajno u Koprivnicu i tu zauvijek ostao. Kada je upoznao lijepu i pametnu kćerku kopriivničkog veleposjednika Nikole Dobrovića, Sofiju (1865.), i njome se oženio – velika i sretna obitelj je bila neminovnost. Gotovo svake godine rodilo se jedno od četiri lijepe kćeri i pet kršnih sinova, koji su ostali na životu. Otac Franjo bio je pripadnik Češkog Sokola (1862.) i taj sokolski duh je donio u Koprivnicu, i prenosio na cijelu obitelj i okolinu, pa ne čudi da je bio aktivan član Podravskog Sokola (1893.), koji je 1906. ponovo preimenovan u Hrvatski Sokol. Hrvatski Sokol je bio nositelj ideje sveslavenstva, a sokolsko geslo je bilo: „U desnici snaga, u srcu odvažnost u misli Domovina,, !

Prihvaćali su Radićevu borbu, za socijalnu i narodnu pravicu, dajući na korištenje i svoje prostorije, u poznatoj kući Friedrichovih na uglu Frankopanske i Vijećničke ulice (iza znamenite apoteke Derenčin). Svi glazbeno nadareni, imali su kućni pjevački zbor i orkestar, a sudjelovali su u svim gradskim kulturnim i pjevačkim društvima, kojih je Koprivnica tada imala puno. Kao izrazito športska obitelj izražavali su stalno nezadovoljstvo što je u Koprivnici postojao Đački nogometni klub „Koprivnica“ čiji su članovi mogli biti samo đaci i studenti i što je klub imao samo nogometnu sekciju. Kako u tom klubu nisu mogli ostvariti svoje namjere, cijela obitelj je pokrenula akciju osnivanja kluba sa više sekcija i hrvatskim predznakom po uzoru na Hrvatski Sokol i posebno na zagrebački HAŠK (Hrvatski akademski športski klub) koji je bio nositelj svih najnaprednijih hrvatskih ideja.

Sveslavenski orijentirani, klubu su dali ime „Slaven“ tim više što je 5. srpnja i dan slavenskih apostola Svetog Ćirila i Metoda, koji su Hrvatima donijeli kršćanstvo, slavensko bogoslužje i pismo, i tada se slavio kao veliki narodni blagdan. Hrvatski športski klub „Slaven“ je zadovoljavao sve zahtjeve obitelji Friedrich. Sada je imao čak pet sekcija: nogomet, laku atletiku, lawn tenis, zimske sportove i turistiku, a članovi su mogli postati svi, bez obzira na zanimanje. Uskoro su svi članovi đačkog kluba prešli u novi klub, koji se vrlo brzo afirmirao u hrvatskim okvirima a 1920. čak osvojio pokrajinsko prvenstvo

Obitelj Friedrich, 1902. godine

Hrvatske. Od tada pa do današnjih dana klub je postao prepoznatljivi simbol i grada i kraja a probija se i u europske okvire, proživjevši sedam državnih uređenja i tri rata.

Iako je cijela obitelj bila uključena u rad kluba – potrebno je ipak reći nešto o svakome od njih. *Majka Sofija* je umrla 1916., posebno ju je pogodila smrt sina Franje na bojištu, a pokopana je u Koprivnici. *Otac Franjo* je doživio veliku starost, umro je 1947. i pokopan je u Koprivnici. Doživio je sve velike uspjehe, posebno sinova ali i unuka. Imali su kćeri: - **Veru** (Koprivnica, 1885.- Opatija, 1971.). Bila je udata za sudskog pristava dr. Fritza Sertića. Kao najstarija, bila je stalna podrška mlađoj braći i sestrama; - **Jozefinu**: (Koprivnica, 1891.- Zagreb, 1984.). Bila je udata za Dušana Troboza, dr. matematike i fizike, predavača na srednjim školama u Zagrebu; - **Francisku** (Koprivnica, 1892.- Zagreb, 1977.). Bila je udata za Jakoba Dolinara, suca apelacijskog suda, vijećnika Banskog stola. Svršila je pedagošku preparandiju, a bila je tajnica HŠK „Slaven“. Majka je Borisa i Žarka koji su također ostavili duboke tragove u hrvatskom sportu; - **Zoricu** (Koprivnica, 1905.- Zagreb, 1984.). Bila je udata za Ignacija Barčanca koji je bio vojno lice. Također su imali sinove: - **Viktora** (Koprivnica, 1888.- Koprivnica, 1965.). Bio je oženjen Marijom Cesarec. Zanimanjem je bio krojač, naslijedio je oca i živio je u Koprivnici. Bio je na raznim funkcijama u HŠK „Slaven“. Sašio je prve istovrsne dresove klubu; - **Ferdinanda** (Koprivnica, 1894.- Zagreb, 1978.). Bio je oženjen Marijanom Šimić. Završio je učiteljsku školu (preparandiju) u Zagrebu. Radio je kao viši financijski inspektor u ministarstvu financija. Posebno je bio aktivan pri osnivanju kluba. Igrao je u Đačkom klubu i kasnije u „Slavenu“. Bio je predsjednik, tajnik, blagajnik i dugogodišnji član

Obitelj Friedrich, 1912. godine nakon osnivanja Hrvatskog športskog kluba "Slaven".
U prvom redu Zorica, majka Sofija i otac Franjo, u drugom redu Krešimir, Jozefina,
Dragutin, Franjo, Vera, Ferdo, Fanika i Viktor

uprave kluba. Tenis je igrao u Koprivnici, Gospiću i Karlovcu, ali nije želio ići na turnire, radi čega su posebno bili ljuti braća Dragutin i Krešimir, koji su tvrdili da je on bio bolji od njih koji su postigli odlične rezultate. U Gospiću je osnovao NK "Hajduk", a u Karlovcu je njegovom zaslugom izgrađeno je igralište NK "Olimpije"; - **Franju** (Koprivnica, 1895.- Piava, 1916.). Kao student medicine poginuo je u I. svjetskom ratu na Piavi (Italija). Bio je izvrstan vježbač u Hrvatskom Sokolu (proste vježbe i sprave). Tjelesno najljepše razvijen od sve braće, bio je oduševljeni sljedbenik vježbanja prema Müllerovom sistemu. Zajedno s ostalom braćom bio je aktivni igrač HŠK „Slavena“, a nakon osnivanja kluba i njegov tajnik. Bio je vrlo dobar klizač (umjetničko klizanje) i jednako dobar tenisač; - **Krešimir** (Koprivnica, 30. srpnja 1898.- Zagreb, 3. ožujka 1985.). Oženjen je bio Ljubicom Hršak. Diplomirani pravnik, direktor pošte u Novom Sadu, a pred II. svjetski rat načelnik ministarstva pošta u Zagrebu. Iako su sva braća vježbala u Hrvatskom Sokolu, on je u prostim vježbama bio prednjak. Skijanjem se bavio čitav život a prve korake je napravio u Koprivnici. Sa starijim bratom Dragutinom bio je vezan za nogomet i tenis. Nogomet je počeo igrati u HŠK "Slavenu", a nastavio u zagrebačkom HAŠK-u. Bio je jedan od najboljih igrača momčadi „Slavena“ koja je 1920. osvojila pokrajinsko prvenstvo Hrvatske i HAŠK-a kada je ovaj 1921. osvojio državno prvenstvo. Bio je član uprave HŠK "Slavena" te dugogodišnji član uprave

Dragutin Friedrich - Karlek

Krešimir Friedrich

HAŠK-a. Najbolji je ipak bio u tenisu. Igrati je započeo u Koprivnici, gdje su mu prvi učitelji bili starija braća. Nastavio je u HAŠK-u, gdje mu je učitelj bio poznati češki trener František Koželuh (1887.- 1969.). Osvojio je niz prvenstava HAŠK-a, Zagreba i Hrvatske a pojedinačno prvenstvo Jugoslavije osvojio je 1928., a u paru s bratom Dragutinom 1928. i 1931. godine. Godine 1929. osvojio je međunarodno prvenstvo Austrije na Semeringu. Četiri puta je bio član Davis cup reprezentacije. Njegova supruga Ljubica također je igrala tenis i nastupala na mnogim turnirima. Njegov sin, također Krešimir, diplomirani ekonomista, bio je licencirani teniski trener i radio je u Švedskoj i Njemačkoj; - **Dragutin** (Koprivnica, 5. siječnja 1897. – Zagreb, 26. ožujka 1980.). Ipak najveće ime u slavnoj obitelji i najpoznatiji je posebno pod nadimkom Karlek, tako da se u mnogim bilješkama o njemu piše pod imenom Karlo. Pučku školu i gimnaziju završio je u Koprivnici. Nakon toga je radio kod Državnih željeznica ali kao vrsni sportaš je pozvan raditi u ispostavi Ministarstva financija u Zagrebu. Uz rad je studirao na Filozofskom fakultetu, smjer biologija (mineralogija, zoologija, botanika) i zemljopis (s astronomijom). Iako je bio sportski vrlo aktivan, diplomirao je 1924. a profesorski ispit je položio 1928. godine. Kao predmetni učitelj je radio u Virovitici (1925.-1928.), a kao profesor u Gospiću (1928.-1929.), Sisku (1929.-1932.), Negotinu (1932.-1933.), Varaždinu (1933.-1939.) i na kraju u Zagrebu: Prvoj realnoj gimnaziji (1939.-1945.), Učiteljskoj školi (1945.-1947.) te Petoj i Trećoj realnoj gimnaziji (1947.-1953.). Svagdje

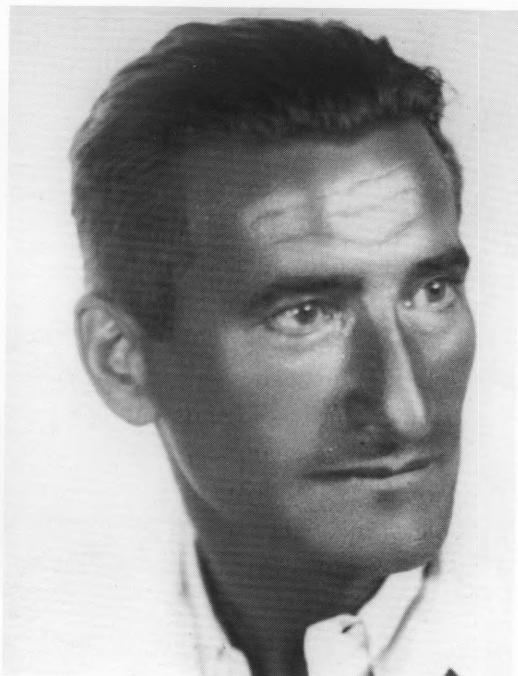
Ferdinand Friedrich s prvom značkom Slavena   Fanika Friedrich

gdje je radio bio je vrlo omiljen jer je iako popularan kao sportaš, ostao jednostavan i pristupačan. Profesor Vinko Dorčić je otvoreno priznao da su mu mnogi kolege bili zavidni, jer su samo njega đaci na satu dočekivali pljeskom. Bio je oženjen Zlatom Keglević iz Koprivnice a kasnije Kamilom Richtman iz Siska. Već kao dijete odlazio je sa starijom braćom na vježbe Hrvatskog Sokola, a prve klizaljke je dobio sa samo pet godina i također s braćom odlazio na klizanje na Varošku grabu. Kasnije je nastavio klizanjem u HAŠK-u, a često ga se moglo vidjeti na maksimirskim jezerima do 1971., dok mu je to zdravlje dozvoljavalo. Redovito je nastupao na klizačkim natjecanjima, pa je tako 1924. na prvenstvu Zagreba osvojio drugo mjesto u brzom klizanju na 500 i 1500 metara, braneći boje HAŠK-a. Kao dobar klizač i vrlo snažan ubrzo je postao meta već starih hokejaša HAŠK-a. Posebno se istakao kao napadač i uskoro postao i trener ekipe. Prilikom svojeg boravka u Varaždinu osnovao je hokejsku sekciju pri Sportskom klubu Slavija, a u Sisku je bio trener tamošnjim hokejašima. Kao svestrani sportaš upravo u Sisku je počeo i skijati, a nastavio u Varaždinu. U dresu HAŠK-a čak je osvojio treće mjesto na prvenstvu Jugoslavije u skijaškom trčanju.

Koliko je ozbiljno prihvaćao sve sportove govori da je položio i trenerski ispit 1934. na Sljemenu a kojeg je potvrdio 1959. u Zavodu za fizički odgoj u Zagrebu, s pune 62 godine života. Iako uspješan i u zimskim sportovima oni su mu ipak služili za održavanje sportske forme za ljetne sportove u kojima je bio još uspješniji. U godinama kada

Karlek uoči Olimpijade 1924. u Parizu s prvim značkama Slavina i HAŠK-a

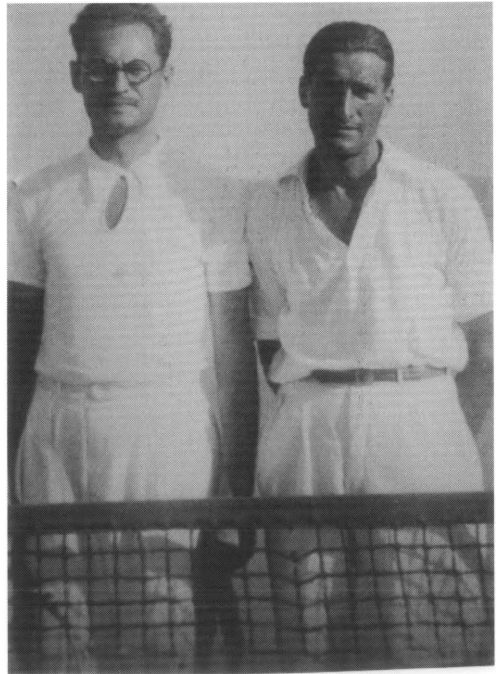

Prof. Dragutin Friedrich - Karlek

je prestao službeno nastupati, njegovi nekadašnji učenici su ga vrlo često pozivali da održava sportske razgovore po školama diljem Hrvatske. Na tim razgovorima je uvijek je isticao da je bio uspješan u sportu, jer se bavio tjelovježbom među sokolašima, jer se od rana bavio atletikom – kraljicom sportova, te zimskim sportovima. Zagovarao je u sportu čisti amaterizam, naglašavao je da se u svakom sportskom klubu mora njegovati disciplina, drugarstvo i potpuna jednakost među igračima. Već u Koprivnici se počeo baviti atletikom – trčanjem, skokovima u vis i dalj te bacao koplje (koje je sam izradio).

Kasnije u HAŠK-u nastavio je s gornjim disciplinama, kojima je dodao i bacanje diska, kugle te nastupao u petoboju (disk, skok motkom, skok u vis, trčanje na 100 i 200 metara sa zaprekama). Na prvenstvu Jugoslavije 1922. u skoku motkom osvojio je drugo mjesto. Na atletskim natjecanjima je osvojio 21 nagradu.

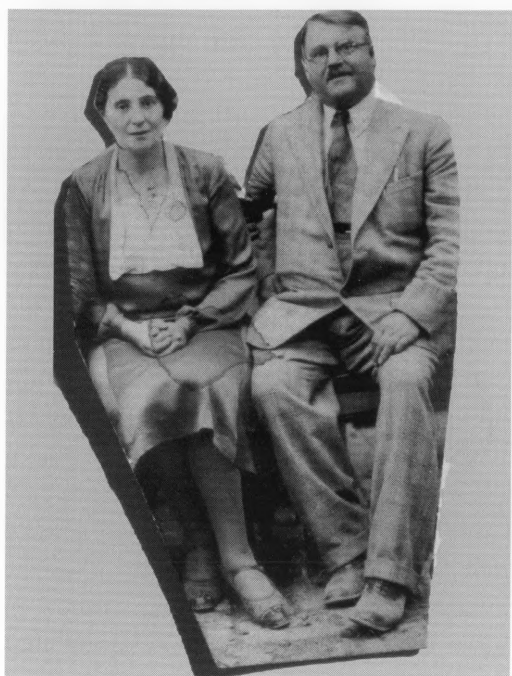
Ispit za atletskog trenera je položio 1959. u Zagrebu. Tenis koji se smatrao sportom privilegiranih je započeo igrati u Koprivnici, s reketom izrađenim od drveta, i lopticama koje više nisu imale vanjski sloj a koje su dobivali od bogatijih koprivničkih obrtnika, koji su malo znali o tenisu, ali im treba zahvaliti što su pomogli da i Koprivnica dobije tenisko igralište. Dolaskom u HAŠK dobio je i tada već kvalitetnije reket sa žicama, koje su se premazivale lakom koji se nabavljao kod Mautnera u Preradovićevoj ulici. No prije toga kada su rekli da su igrali tenis u Koprivnici, umišljeni zagrebački „purgeri“ su

Braća Krešimir i Dragutin, prvaci Jugoslavije u tenisu, 1931. godine

ih ismijavali, ali već nakon prvih mečeva smijeh im se zaledio na licima jer još mnogo kasnije su im koprivnička braća Friedrich držali lekcije iz tenisa, posebno kada im se priključio i treći koprivnički teniski as Fedor Malančec, koji im je i u nogometu bio suigrač. Iako je mlađi brat Krešimir bio uspješniji tenisač, i Karlek je stalno bio u vrhu tenisa te države. Bio je i član državne reprezentacije. Osim sjajnih rezultata posebno je značajno što je bio veliki propagator sporta, kvalificirani učitelj mnogima te organizator i graditelj sportskih objekata. Ispit za teniskog trenera je položio u Zagrebu. Kao gimnazijski profesor u Virovitici, osnovao je teniski klub. Tu mu je učenica bila Hela Kovač, kasnije prvakinja Jugoslavije. U Varaždinu je uz pomoć tvornice TIVAR (Tekstilna industrija Varaždin – kasnije VARTEKS), izgradio igralište za tenis i bio učitelj tenisa. Odatle su izašli kasnije poznati tenisači Hrvatske i Jugoslavije: Predrag Bixi, Ladislav Legenstein, Milan Branović, Vladimir Petrović i Kamilo Keretić.

Kada je za direktora 3. realne gimnazije u Zagrebu, 1947., došao prof. Vladimir Blašković, dugogodišnji sportaš Koprivnice, odmah je Karlek dobio zeleno svjetlo da s učenicima izgradi igrališta za mali nogomet i tenis. Igrališta su izgrađena u rekordnom roku uz veliko oduševljenje gimnazijalaca. Tu su prve teniske korake napravile kasnije prvakinja Nena Rudnički, Melanka Riboli Flander i Božica Martinec Šerfezi. Kao priznatog teniskog pedagoga čak su ga pozvali i u Split. Iz te škole su izašli Nikola Pilić, te Kokeza, Ercegović i Jelić. Radio je kao teniski trener u Austriji i Njemačkoj. I za njega sudbonosne 1971. vodio jesensku školu tenisa u Zagrebu, koju je polazilo preko

Fanika Friedrich - Dolinar i Jakob Dolinar,
roditelji Borisa i Žarka

Boris i Žarko Dolinar

200 učenika. Do te godine je redovito nastupao na svim turnirima veterana, i redovito pobjeđivao u svojim kategorijama. Iako je u svim sportovima kojima se bavio postigao odlične rezultate, ipak je preko nogometa postigao najveću popularnost. Prvi dodir s jedinom nogometnom loptom u Koprivnici imao je u Đačkom klubu. Iako srednjoškolic, sa sjajnim fizičkim izgledom mogao se nositi sa starijim suigračima. Posebno značajnu ulogu je odigrao pri stvaranju Hrvatskog športskog kluba „Slaven“. U klubu je bio osnovni pokretač svih akcija kluba, i vršio sve funkcije u klubu. Bio je osnivač, igrač, kapetan, trener, oružar a obavljao je i veliki broj funkcija u upravi kluba. Cijeli život je ostao vezan za klub i Koprivnicu. Igrao je na svim mjestima u ekipi, ali je radi urođene visine i sokolske spretnosti najviše za ekipe vrijedio kao vratar. U Hrvatskom športskom klubu „Slaven“ pružao je nezaboravne igre, koje su dovele i do osvajanja pokrajinskog prvenstva Hrvatske (1920.). Na tim utakmicama je zapažen od strane tada najpopularnijeg hrvatskog kluba HAŠK-a, koji ga je pod svaku cijenu želio dovesti u svoje redove. Bila je to i njegova velika želja, kao i želja cijele obitelji ali i svih Koprivničanaca.

U već slavni HAŠK Dragutin-Karlek je otišao zajedno s bratom Krešimirom, s kojim je bio najviše vezan. Braća su u HAŠK-u ostavili veliki trag, svojim sportskim ali i ljudskim kvalitetama. Kao član HAŠK-a devet puta je nastupio za reprezentaciju Jugo-

Dragutin Friedrich - Karlek, izvodi početni udarac, 15. veljače 1970., prije cup utakmice Slaven - Hajduk, pod budnim okom suca Ivana Frankovića i igrača Slavena Slavka Kovačića, Stjepana Sabola i Josipa Barčanca

Krešimir Friedrich prima diplomu NK "Slavena", 1982., iz ruku predsjednika kluba dr. Marijana Vreša

slavije, u sastavu koje je nastupio i na Olimpijskim igrama 1924. u Parizu, što potvrđuje i povelja koju mu je potpisao Pierre de Coubertin, predsjednik Međunarodnog Olimpijskog komiteta – pokretač modernih Olimpijskih igara. Kao stalni reprezentativac primio je posebnu diplomu Jugoslavenskog nogometnog saveza, 1929. Za reprezentaciju Zagreba je nastupio 16 puta. S HAŠK-om je sudjelovao u osvajanju svih prvenstava od 1920. do 1932. godine. Za vrijeme odsluženja vojnog roka je igrao u Vukovaru, a kao gost u Sarajevu, Splitu, Beogradu, Ljubljani i Novom Sadu. Bio je naš prvi nogometni vratar koji je istrčavao s vratiju. Često je igrao i u polju, a kao napadač je postigao čak 77 golova u Koprivnici i Zagrebu. Ispit za nogometnog trenera je položio 1959. u Zagrebu. Uživao je veliku popularnost svagdje gdje se pojavio. Nakon utakmice BSK – HAŠK u Beogradu, oduševljeni gledatelji su rukama gurali automobil u kojem je sjedio naš K a r l e k! Na međunarodnoj utakmici Jugoslavija – Čehoslovačka u Zagrebu, nastupili su svi igrači Hajduka samo je na vratima stajao Karlek !

U Zagrebu je živio u Jakićevoj 26, podno današnje istočne tribine maksimirskog stadiona i kada se gradila ograda stadiona u njegovom vrtu su ostavljena vrata, kako bi slavni Karlek i brat Krešo mogli ući na stadion kada su željeli. Tijekom cijele karijere je vodio dnevnik, kojeg čini četrdeset bilježnica sa po 150 stranica te veliki album fotografija kao i veliki broj trofeja koji se nalaze u Hrvatskom sportskom muzeju u Zagrebu, s namjerom da se jednog dana nađu u rodnoj Koprivnici. Počasni je član NK „Slavena“ i HAŠK-a. Od 1912. je na reveru kaputa nosio najdražu značku HŠK“Slavena“ a 1920. je uz nju stavio i onu HAŠK i nikada ih nije skidao.

Krešimir Friedrich, sin Krešimira Friedricha st., posljednji živi potomak slavne koprivničke obitelji

Odgojen je u obitelji koja je živjela po sokolskim načelima, u kojoj je domoljublje bila najcjenjenija vrлина, u kojoj su svi bili „Uspravni Hrvati“, u kojoj su se „popevale stare horvacke popevke“ i radi čega su članovi obitelji imali i velikih neugodnosti. Jedna od tih se dogodila i našem Karleku, 1. listopada 1971., u zbornici 3. realne gimnazije, u Kušlanovoj ulici u Zagrebu, njemu najdraže škole u koju je, posebno omiljen, redovito dolazio i u kojoj je prostački napadnut radi njegovog hrvatstva - „Hrvatsko proljeće“. Doživio je moždani udar! Nakon dva mjeseca se prilično oporavio te je vidio i čuo, ali je do kraja života vrlo teško govorio, čitao i pisao. Devet godina kasnije (26. ožujka 1980.) je umro u Zagrebu. Na posljednje putovanje ga je pratilo oko deset tisuća prijatelja i obožavatelja, među njima i veliki broj iz rodne mu Koprivnice.

Kada se slavnj obitelji Friedrich, dodaju njezini direktni potomci Žarko Dolinar, najveći sportaš Hrvatske svih vremena, njegov brat Boris i njihov bratić Krešimir Friedrich, može se sa sigurnošću tvrditi da slične nema u Hrvatskoj, a prema mnogim kroničarima niti u svijetu. Treba spomenuti da se članovi ove sjajne koprivničke obitelji nalaze u gotovo svim enciklopedijama koje su do sada izdane na području Hrvatske i bivše Jugoslavije. U monografiji HAŠK-a (1903.- 1993.) među 15 najvećih imena tog kluba spominju se posebno braća Friedrich, braća Dolinar te Ferdo Vedriš iz Đurđevca. Nema dovoljno mjesta da se nabroje sva priznanja koja su članovi ove velike obitelji dobili po cijelom svijetu.

Koprivnica je ponosna što su iz njene sredine ovako velika imena i veliki ljudi, pa iako im je NK „Slaven“ u povodu proslave 95 godina postojanja na rodnu kuću postavio spomen ploču, uvjeren sam da zaslužuju i nešto više.